

INFORMACJA

z wykonanego zadania na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej

Tytuł zadania: „ <i>Analiza zmienności cech użytkowych i reprodukcyjnych oraz jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji wybranych rodów gęsi, na przykładzie maksymalnie: 250 sztuk gęsi rypińskich (Ry), 250 sztuk gęsi garbonosych (Ga) i 250 sztuk gęsi pomorskich (Po)</i> ”

Lp. 14 w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1170)
--

Okres realizacji: 2015 r.

Przydomowy chów gęsi w gospodarstwach wiejskich ma bardzo długą tradycję. Natomiast już od połowy XVIII wieku zwrócono uwagę także na aspekt ekonomiczny chowu gęsi. Odchowivano ptaki o różnym pochodzeniu filogenetycznym, które zróżnicowanym wyglądem pięknie wpisywały się w wiejski pejzaż. Między innymi zwrócić uwagę należy na następujące odmiany gęsi: garbonose, rypińskie i pomorskie. Ptaki pierwszej wymienionej populacji wywodzą się od gęsi łabędziowej (*Anser cygnoides*). Natomiast dwie kolejne populacje pochodzą od gęsi gęgawy (*Anser anser*). Gęsi tych populacji kształtowały swoją odrębność głównie w XIX wieku, chociaż gęsi garbonose opisano już we wcześniejszym piśmiennictwie. Przypuszcza się, że dotarły one do Polski podczas najazdów mongolskich tj. w XIII wieku. Populacje wspomnianych trzech rodów gęsi są predysponowane szczególnie do chowu ekstensywnego: przydomowego, gospodarstw agroturystycznych czy chowu zgodnego z wymogami rolnictwa ekologicznego.

Gęsi garbonose (Ga)

Przyciągają uwagę charakterystycznym wyrostkiem czołowym usytuowanym między nasadą dzioba a czołem oraz wyraźnie zaznaczonym, zwisającym podgardlem. Dziób i nogi o wyrazistej czerwopomarańczowej lub żółtopomarańczowej barwie. Upierzenie białe, ale często występują osobniki łaciate (o barwie rudobrazowej, szarej).

Gęsi te cechują się bardzo dobrym tempem wzrostu, w 8 tygodniu gęsiory osiągnęły masę ciała 3,73 kg a gęsi 3,29 kg. Natomiast w 12 tygodniu parametr ten wynosił odpowiednio 4,52 kg i 3,84 kg. Jednakże gęsi garbonose nie są zbyt dobrze umięśnione i grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu chowu wynosiła 1,96 cm u gęsiory i 1,88 cm u gęsi, przy

długości grzebienia mostka wynoszącej odpowiednio 16,33 cm i 15,36 cm. Nie zaleca się tych ptaków do prowadzenia tuczu owsianego.

Produkcji nieśna tych ptaków trwała 20 tygodni i w tym okresie zniosły blisko 50 jaj (49,65) o średniej masie 167 g. Przy zestawieniu stadka w proporcji 1 gęsior na 4 gęsi, zapłodnienie było bardzo dobre i wyniosło 95,50% a wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych 77,09%.

Gęsiory cechowały się lepszą przeżywalnością, wynoszącą w okresach wychowu 97,30 % i reprodukcji 98,25 %. Wskaźnik ten dla samic był gorszy odpowiednio o 0,68 p.p. i 1,4 p.p.

Fot. E. Gornowicz i R. Zwierzyński

Fot. 1. Gęsi garbonose (Ga) – w 2015 roku zdobyły złoty medal w grupie gęsi ras rodzimych oraz złoty medal i tytuł czempiona w kategorii gęsi (XXVII Krajowa Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Wystawa Ras Rodzimych – Poznań)

Gęsi pomorskie (Po)

Ptaki te charakteryzują się walcowatoowalnym tułowiem, o pełnej piersi i brzuchu, z podbrzuszem zaznaczonym jedną fałdą tłuszczową. Dziób i nogi są dobrze wykształcone oraz silne, w kolorze pomarańczowoczerwonym. Najczęściej są spotykane osobniki białe (o oczach jasnoniebieskich), rzadziej siodłate (o oczach brązowozłocistych).

W 8 tygodniu odchowu masa ciała gęsiorów wyniosła 4,03 kg i gęsi 3,43 kg, a po kolejnych czterech tygodniach wyniosła odpowiednio 4,47 kg i 3,68 kg. Skrzydła i grzebień mostka są stosunkowo długie. W 12 tygodniu odchowu długość przedramienia wyniosła 18,39 cm u gęsiorów i 17,03 cm u gęsi, w związku z czym skrzydła były dość wysoko osadzone, ale dobrze przylegały do tułowia. Natomiast długość grzebienia mostka w 12 tygodniu chowu kształtowała się na poziomie 17,22 cm (samce) i 15,81 cm (samice) przy grubości mięśni piersiowych odpowiednio 2,00 cm i 1,95 cm. Ptaki te bardzo dobrze nadają

się do tuczu owsianego. Okres produkcji jaj gęsi Po trwał 21 tygodni, a do 20 tygodnia produkcji gęsi zniosły 46,99 jaj o średniej masie 175 g i przy zapłodnieniu 92,08 %. Gęsi te cechowały się nieznacznie gorszą przeżywalnością w okresie reprodukcji, średnia 95,60%.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 2. Gęsi pomorskie (Po) – cechują się długimi i wysoko osadzonymi skrzydłami

Gęsi rypińskie (Ry)

Ptaki te określane są jako średniej wielkości i taki jest też ich tułów o zaokrąglonym grzbiecie. Nogi są mocne i szeroko rozstawione o barwie, tak jak i dziób, pomarańczowoczerwonej. Ich upierzenie jest przeważnie białe, ale występują osobniki o pojedynczych szarych piórach i łaciate.

W 12 tygodniu odchowu charakteryzowały się najmniejszą różnicą masy ciała między samcami (4,39 kg) a samicami (3,95 kg) oraz zwartą budową tułowia (długość grzebienia mostka 16,02 cm u gęsiorów i 15,07 cm u gęsi). Grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu odchowu wynosząca u samców 2,21 cm a u samic 2,13 cm, świadczy o ich bardzo dobrym uformowaniu. W ciągu 21 tygodni produkcji nieśnej gęsi te zniosły poniżej 40 jaj o masie 163 g, cechujących się jednakże dobrym wskaźnikiem wylęgowości z jaj nałożonych (80,41 %). Przeżywalność gęsi Ry w całym okresie badań zawierała się od 96,15 % do 99,58 %.

Populacje gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) charakteryzują się wysokim wskaźnikiem przeżywalności oraz dobrymi przyrostami masy ciała, co szczególnie predysponuje je do chowu ekstensywnego: przydomowego, gospodarstw agroturystycznych czy chowu zgodnego z wymogami rolnictwa ekologicznego.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 3. Gęsi rypińskie (Ry) – charakteryzują się głównie białym opierzeniem i szyją niezbyt długą, dobrze umięśnioną

Przeprowadzona w 2015 roku analiza zmienności cech użytkowych, reprodukcyjnych i jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) utrzymywanych *in situ* w Stacji Zasobów Genetycznych Drobiu Wodnego w Dworzyskach (IZ PIB ZD Kołuda Wielka) wykazała, że wartości badanych parametrów kształtują się na dobrym, nieznacznie zróżnicowanym poziomie. Wskazuje to na prawidłowy przebieg prac hodowlanych.

Uzyskane wyniki oraz przesłanki piśmiennictwa wskazują, że badania należy kontynuować w następnych latach. Monitoring cech użytkowości w okresie wychowu, reprodukcji oraz ocena jakości jaj w kolejnych pokoleniach gęsi Ry, Ga i Po umożliwiłby ocenę poziomu trwałości (dziedziczenie) niektórych cech charakterystycznych dla omawianych ras gęsi, co z kolei pozwoliłoby określić efektywność stosowanych programów hodowlanych w tych małych populacjach.